

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ

2026 ОНЫ НАМРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАН

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТАМГЫН ГАЗАР

2026 ОНЫ 10 ДУГААР САРЫН 06-НЫ ӨДӨР, МЯГМАР ГАРАГ

ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

ТӨСВИЙН БАЙНГЫН
ХОРОО

ХУРАЛДААН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ГАЗАР

*Та хуралдааны тэмдэглэлийн цахим хувьтай дээрх
QR кодыг уншуулан танилцах боломжтой.*

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
2026 ОНЫ НАМРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАНЫ
ТӨСВИЙН БАЙНГЫН ХОРООНЫ ХУРАЛДААНЫ
ТЭМДЭГЛЭЛИЙН
АГУУЛГА

2026 оны 10 дугаар сарын 06-ны өдөр, Мягмар гараг

Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга	1
Хуралдааны товч тэмдэглэл:	2 – 5
Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:	6 – 14

1.	Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үндэсний баялгийн сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, дөрөв дэх хэлэлцүүлэг/	8 – 11
2.	Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүд /Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	11 – 14

**Монгол Улсын Их Хурлын 2026 оны намрын ээлжит чуулганы
Төсвийн байнгын хорооны 10 дугаар сарын 06-ны өдөр
/Мягмар гараг/-ийн хуралдааны товч тэмдэглэл**

Төсвийн байнгын хорооны дарга Н.Наранбаатар ирц, хэлэлцэх асуудлын дарааллыг танилцуулж, хуралдааныг даргалав.

Хуралдаанд ирвэл зохих 30 гишүүнээс 17 гишүүн хүрэлцэн ирж, 56.7 хувийн ирцтэйгээр хуралдаан 11 цаг 21 минутад Төрийн ордны “Их эзэн Чингис хаан” танхимд эхлэв.

*Томилолттой: Х.Булгантуяа;
Чөлөөтэй Г.Ганбаатар, Д.Жаргалсайхан;
Эмнэлгийн чөлөөтэй: Х.Ганхуяг;
Тасалсан: Н.Алтанхуяг, Ж.Ганбаатар, Ц.Даваасүрэн, Д.Пүрэвдаваа,
Д.Батбаяр, Г.Тэмүүлэн, П.Мөнхтулга, Б.Түвшин.*

Улсын Их Хурлын гишүүн Ч.Номин үг хэлэв.

Нэг.Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үндэсний баялгийн сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, дөрөв дэх хэлэлцүүлэг/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Сангийн сайд З.Мэндсайхан, Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн Н.Ууганбаатар, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторов орлогч З.Цэдэнжав, Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч М.Санжаадорж, Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн аудитын газрын захирал, Тэргүүлэх аудитор Н.Цэвэлмаа, Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн аудитын газрын аудитын менежер С.Нацагдорж, Монголбанкны Ерөнхий эдийн засагч Н.Батсайхан, Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын газрын дарга Б.Мөнх-Эрдэнэ, мөн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын газрын Төсвийн хүрээний төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга О.Мягмардорж, Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтын газрын дарга Ж.Дэлгэржаргал, мөн яамны Төсвийн орлогын хэлтсийн дарга Г.Гантулга, Хөгжлийн санхүүжилтийн хэлтсийн дарга Б.Ганзориг, “Чингис хаан баялгийн сан нэгдэл” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн гүйцэтгэх захирал Б.Даваадалай, “Чингис хаан баялгийн сан нэгдэл” ХХК-ийн Нэгдсэн стратеги, бизнес хөгжлийн газрын дарга Б.Мэндбаяр, “Чингис хаан баялгийн сан нэгдэл” ХХК-ийн Санхүүгийн нэгдсэн удирдлагын газрын дарга Ц.Зоригтбат, “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн гүйцэтгэх захирал Б.Чагнаадорж нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Байнгын хорооны асуудал эрхлэх газрын Төсвийн байнгын хорооны ажлын албаны ахлах зөвлөх Б.Гандулам, зөвлөх Бат.Баярмаа, референт Г.Нарантуяа, Б.Ууганцэцэг, С.Төрмөнх нар байлцав.

Хуулийн төслүүдийн дөрөв дэх хэлэлцүүлэгтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Р.Батболдын тавьсан асуултад Сангийн сайд З.Мэндсайхан хариулж, тайлбар хийв.

Улсын Их Хурлын гишүүн С.Цэнгүүн үг хэлэв.

Хуулийн төслүүдийн дөрөв дэх хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гаргах танилцуулгыг Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатар Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахаар тогтов.

Уг асуудлыг 11 цаг 36 минутад хэлэлцэж дуусав.

Хоёр.Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүд /Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Сангийн сайд З.Мэндсайхан, Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн Н.Ууганбаатар, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторов орлогч З.Цэдэнжав, Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч М.Санжаадорж, Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн аудитын газрын захирал, Тэргүүлэх аудитор Н.Цэвэлмаа, Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн аудитын газрын аудитын менежер С.Нацагдорж, Монголбанкны Ерөнхий эдийн засагч Н.Батсайхан, Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын газрын дарга Б.Мөнх-Эрдэнэ, мөн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын газрын Төсвийн хүрээний төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга О.Мягмардорж, Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтын газрын дарга Ж.Дэлгэржаргал, мөн яамны Төсвийн орлогын хэлтсийн дарга Г.Гантулга, Хөгжлийн санхүүжилтийн хэлтсийн дарга Б.Ганзориг, “Чингис хаан баялгийн сан нэгдэл” ХХК-ийн гүйцэтгэх захирал Б.Даваадалай, “Чингис хаан баялгийн сан нэгдэл” ХХК-ийн Нэгдсэн стратеги, бизнес хөгжлийн газрын дарга Б.Мэндбаяр, “Чингис хаан баялгийн сан нэгдэл” ХХК-ийн Санхүүгийн нэгдсэн удирдлагын газрын дарга Ц.Зоригтбат, “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн гүйцэтгэх захирал Б.Чагнаадорж нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Байнгын хорооны асуудал эрхлэх газрын дарга Б.Хатантуул, мөн газрын Төсвийн байнгын хорооны ажлын албаны ахлах зөвлөх Б.Гандулам, зөвлөх Бат.Баярмаа, Ё.Энхсайхан,

Бат.Баярмаа, референт Г.Нарантуяа, Б.Ууганцэцэг, С.Төрмөнх, Хяналт шалгалтын газрын референт Х.Хэрлэн нар байлцав.

Хууль, тогтоолын төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх ажлын хэсгийн танилцуулгыг ажлын хэсгийн ахлагч, Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатар танилцуулав.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2.3-т “нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр санал хурааж дэмжигдсэн боловч уг саналаар Байнгын хорооны хуралдаанд оролцсон гишүүдийн гуравны хоёроос доошгүй нь дахин санал хураалгах шаардлагатай гэж үзвэл Байнгын хорооны хуралдаанаар хуулийн төслийн эцсийн хэлэлцүүлэг явуулахдаа санал хураалт явуулж болно.” гэж заасны дагуу ажлын хэсгээс гаргасан нэг саналаар санал хураалт явуулав.

Н.Наранбаатар: Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар нэгдсэн хуралдаанаар санал хураалгаж дэмжигдсэн саналаар дахин санал хураалгах нь зүйтэй гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 16
Татгалзсан: 2
Бүгд: 18

88.9 хувь буюу гуравны хоёрын саналаар санал дэмжигдлээ.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар ажлын хэсгээс гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллоор санал хураалт явуулав.

Н.Наранбаатар: 1.Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатар, А.Ариунзаяа, Р.Батболд, Э.Болормаа, Х.Булгантуяа, Х.Жангабыл, Д.Жаргалсайхан, Б.Заяабал, П.Наранбаяр, Д.Пүрэвдаваа, П.Сайнзориг, Да.Цогтбаатар, Ж.Чинбүрэн /Цаашид “Ажлын хэсэг” гэх/ нарын гаргасан, Төслийн 2 дугаар зүйлийн “санд төвлөрүүлнэ” гэж,” гэсний дараа “мөн зүйлийн 12.10 дахь хэсгийн “хэсгийг” гэсний дараа “улсын төсөвт ногдол ашиг төвлөрүүлэх,” гэж” гэж нэмж, төслийн 3 дугаар зүйлийн “, 12 дугаар зүйлийн 12.10 дахь хэсгийн “хэсгийг” гэснийг “хэсгийн 30 хүртэл хувийг тухайн хуулийн этгээдийн санхүүгийн тогтвортой байдал, өр төлбөр, хөрөнгө оруулалтын хэрэгцээ, нэгдлийн стратеги төлөвлөгөө, төсвийн тэнцэл, Засгийн газрын газрын өрийн түвшин, инфляц болон макро эдийн засгийн нөхцөл байдлыг харгалзан улсын төсөвт төвлөрүүлж,” гэж тус тус” гэснийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 16
Татгалзсан: 2
Бүгд: 18
88.9 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Байнгын хорооноос гарах танилцуулгыг Улсын Их Хурлын гишүүн Да.Цогтбаатар Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахаар тогтов.

Уг асуудлыг 11 цаг 43 минутад хэлэлцэж дуусав.

Байнгын хорооны хуралдаанаар 2 асуудал хэлэлцэв.

Хуралдаан 23 минут үргэлжилж, 30 гишүүнээс 18 гишүүн хүрэлцэн ирж, 60.0 хувийн ирцтэйгээр 11 цаг 44 минутад өндөрлөв.

Тэмдэглэлтэй танилцсан:
ТӨСВИЙН БАЙНГЫН
ХОРООНЫ ДАРГА

Н.НАРАНБААТАР

Тэмдэглэл хөтөлсөн:
ХУРАЛДААН ЗОХИОН
БАЙГУУЛАХ ГАЗРЫН
ШИНЖЭЭЧ

Ц.АЛТАН-ОД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ

2026 оны 10 дугаар сарын 06-ны өдөр, Мягмар гараг
Төрийн ордны “Их эзэн Чингис хаан” танхим
11 цаг 21 минут

ТӨСВИЙН БАЙНГЫН ХОРООНЫ ХУРАЛДААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Н.Наранбаатар: Байнгын хорооны гишүүдийн энэ өдрийн амар амгаланг айлтгая.

Байнгын хорооны хуралдаанд оролцож байгаа гишүүдийн ирцийг танилцуулъя.

Ирц 56.7 хувиар хүрсэн байна.

Ирсэн гишүүдийг танилцуулъя.

- Тилеуханы Аубакир,
- Мягмарсүрэнгийн Бадамсүрэн,
- Ринчиндоржийн Батболд,
- Жигжидийн Батжаргал,
- Жадамбын Баясгалан,
- Хөххүүгийн Болормаа,
- Пүрэвжавын Ганзориг,
- Батжаргалын Заяабал,
- Лувсанбямбаагийн Мөнхбаясгалан,
- Баатаржавын Мөнхсоёл,
- Нанзадын Наранбаатар,
- Чинбатын Номин,
- Пүрэвжавын Сайнзориг,
- Даваагийн Цогтбаатар,
- Баттогтохын Чойжилсүрэн,
- Дашцэрэнгийн Энхтүвшин,
- Доржсүрэнгийн Үүрийнтуяа нарын гишүүд ирсэн байна.

Хэлэлцэх асуудлаа танилцуулъя.

- **Нэг.** Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үндэсний баялгийн сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд.

Засгийн газар 2026 оны 08 сарын 20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн. Дөрөв дэх хэлэлцүүлгийг явуулна.

— **Хоёр.** Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүд.

Засгийн газар 2026 оны 08 сарын 20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн. Эцсийн хэлэлцүүлэг.

Хэлэлцэх асуудлаар саналтай гишүүн байна уу? Алга байна. Ч.Номин гишүүн. Ч.Номин.

Ч.Номин: Та бүхэндээ энэ өдрийн мэндийг хүргэе.

С.Цэнгүүн гишүүн сууж байх шиг байна. Өчигдөр С.Цэнгүүн гишүүн өөрөө ноцтой мэдэгдэл хийж байна лээ л дээ.

Та бүхний баталж өгсөн төсвийг төрийн албан хаагч нар хэрэгжүүлсэн байхгүй юу. 2026 онд бид бүхэн төсвөө батлаад баталсан төсвийн дагуу одоо манай олон улсын гэрээ хэлэлцээний дагуу үйл ажиллагаа явуулж байгаа төслийн нэгжүүд Та бүхний баталсан төсвийн дагуу хэрэгжилт хангаад өнөөдөр бид 10 сард буюу 2026 оны 10 сард хэдүүлээ төсвийн тодотгол хэлэлцэж байгаа байхгүй юу.

Тэгэхээр энэ үед чинь бид 01-ээс 10 сарын хугацаанд 2026 оны батлагдсан төсвийн дагуу хэрэгжилт гарсан байсан юм гэдгийг би Танд тодотгож хэлэхэд хууль зөрчсөн мэтээр ярьж байна лээ.

Тэгэхээр үүнийг Та одоо ойлгоогүй юм болов уу? Эсвэл санаатайгаар хэлж байгаа юм болов уу? Бас их сонирхолтой сонсогдсон учраас хэлж байна.

Тэгэхээр би залруулга хийгээд дахиад хэлье. Бид 2026 оны батлагдсан төсөв дээрээ 46 төслийн нэгж байсныг 16 төслийн нэгж болгоод эдгээр төслийн нэгжүүд нь Монгол Улсын гадаад хамтын ажиллагаа, хэлэлцээр дээр хийсэн хуулийн дагуу батлагдсан төсвөө хэрэгжилтийг нь хангаад явж байсан байгаа.

Гэтэл Та 2026 онд батлагдсан төсвөө байгаа дүнгээр нь байгаа юмыг 2026 оны тодотгол дээр хассанаас болоод өнөөдөр хэрэгжсэн байгаа санхүүжилт яаж зарцуулагдах нь тодорхойгүй болоод байгаа юм. Энэ асуудлыг л уг нь хэлсэн юм.

Н.Наранбаатар: Хэлэлцэх асуудалтай холбоотой юм.

Ч.Номин: Түүнээс биш өнөөдөр ямар нэгэн байдлаар хууль зөрчсөн зүйл байхгүй юм шүү гэдгийг бас тодотгоод хэлчихье гэж бодож байна.

Н.Наранбаатар: Энэ хэлэлцэх асуудалтай холбоогүй санал хэлсэн.

Хэлэлцэх асуудалдаа орёё.

**Нэг.Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
Үндэсний баялгийн сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
Нийгмийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд
өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд
/Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн,
дөрөв дэх хэлэлцүүлэг/**

Нэг.Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үндэсний баялгийн сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийн дөрөв дэх хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж эхэлье.

Хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан хуралдаанд оролцож байгаа ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг танилцуулъя.

Загджавын Мэндсайхан Сангийн сайд, Нинжбатын Ууганбаатар Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн, Занданбазарын Цэдэнжав Монгол Улсын ерөнхий аудиторын орлогч, Мижиддоржийн Санжаадорж Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч, Найдангийн Цэвэлмаа Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн аудитын газрын захирал, Тэргүүлэх аудитор, Сүхбаатарын Нацагдорж Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн аудитын газрын аудитын менежер, Намхайн Батсайхан Монголбанкны Ерөнхий эдийн засагч, Батхишигийн Мөнх-Эрдэнэ Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын газрын дарга, Жамьяншаравын Дэлгэржаргал Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтын газрын дарга, Отгондэмбэрэлийн Мягмардорж Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын газрын Төсвийн хүрээний төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга, Галбадрахын Гантулга Сангийн яамны Төсвийн орлогын хэлтсийн дарга, Булганхүүгийн Ганзориг Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилтийн хэлтсийн дарга, Батсуурийн Даваадалай “Чингис хаан баялгийн сан нэгдэл” компанийн гүйцэтгэх захирал, Болдсайханы Мэндбаяр “Чингис хаан баялгийн сан нэгдэл” компанийн Нэгдсэн стратеги, бизнес хөгжлийн газрын дарга, Цэвээнжавын Зоригтбат “Чингис хаан баялгийн сан нэгдэл” ХХК-ийн Санхүүгийн нэгдсэн удирдлагын газрын дарга, Батхуягийн Чагнаадорж “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн гүйцэтгэх захирал.

Нэгдсэн хуралдааны гурав дахь хэлэлцүүлгээр олонхын дэмжлэг авсан саналыг төсвийн төсөлд нэмж тусгасан хувилбарыг Та бүхэнд одоо тарааж байна.

Асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгчих. Р.Батболдоор тасаллаа. Р.Батболд гишүүн асуулт асууя.

Р.Батболд: Байнгын хорооны эрхэм гишүүдэд өдрийн мэнд хүргэе.

Сая бид..., хөөе..., би нэг асуулт асуугаадахъя. Тэгэх үү? Түрүүчийн тав дахь өдрийн чуулганы хуралдаанаар бид энэ төслийн нэгжүүдийн зардалтай холбоотой асуудлуудыг бүгдийг нь, 7 төслийн нэгжийн асуудлыг хасаад хаялаа.

Одоо ажлаа хийж байгаа төрийн албан хаагчид чинь ер нь яах юм бэ? Саяын хасагддаг төсвийг. Сангийн сайд аа, З.Мэндсайхан. Саяын хасагддаг энэ төслийн нэгжүүдийн зардлыг Сангийн яам дотооддоо шийдэж чадах юм уу, чадахгүй юм уу? Харин тийм.

Тэгэхээр одоо үүнийгээ яаж шийдэх юм бэ? Үүнийгээ бид Төсвийн байнгын хороо дотроо ярих хэрэгтэй байх. Эргүүлээд яаж гаргах бололцоо нь байгаа юм. Үүнийгээ сайн ярихгүй бол энэ чинь. Одоо бид нэгэнт хэрэгжээд явж байгаа гарсан мөнгөө эргүүлээд нөгөө төрийн албан хаагчдаасаа цалинг нь буцааж нэгж авах ажил болох гээд байна шүү дээ. Энэ ойлголтын зөрүүнээс болоод л ийм юм болчихлоо гэж бодоод байна л даа.

Түүнээс биш одоо аль нь. Тийм. Аль нь. Тийм, тийм. Харин ойлголтын зөрүү л болчихсон байна гэдэг ойлголт. Тийм.

Тэгэхээр үүнийг Төсвийн байнгын хороон дээрээ ярьсан нь дээр байх. Тэгэхгүй бол ерөөсөө болохгүй байх.

Н.Наранбаатар: Материал ирсэн. Одоо үндсэн хариулт Сангийн сайд. Сангийн сайд үндсэн хариулт өгнө. Ажлын хэсэг хариулах ёстой.

З.Мэндсайхан сайдын микрофоныг өгөөрэй. З.Мэндсайхан сайд хуруугаа уншуулахгүй болохоор. З.Мэндсайхан сайдын микрофоныг өгөөрэй.

З.Мэндсайхан: Би тайлбарыг нь өгчихье.

Энэ 2026 оны төсөв дээр батлагдсан Сангийн сайдын багц дээр батлагдсан төсөв. Батлагдсан төсөв. Баталдаагүй юм зараад байгаа асуудал биш. Тэгээд төслийн нэгжүүд рүү нь төсвийн ерөнхийлөн захирагч руу нь шилжүүлээд, тэр тодотголоор чинь бид төсвийн тухай хуулиараа төслийн нэгжүүдийг нэгтгээд явж байгаа учраас энэ ерөнхийлөн захирагч нар луу нь гаргаж байгаа байхгүй юу.

Ч.Номингийн жишээлбэл төслийн нэгж дээр тавилаа гэхэд минийхээс хасагдсан байхгүй юу.

Түүнээс биш надад дээрээ үлдээд Ч.Номин дээр шинээр тавиад байгаа асуудал огт биш.

Тийм учраас одоо энэ чинь ямар асуудал үүсэх вэ гэхээр Сангийн яам үүнийг зохицуулаад явах ямар ч боломж байхгүй. Сангийн сайдын багц асуугаад энэ төслүүдийн ажилтнуудад цалинг нь, ТҮ-ийн ажилчдад цалинг нь өгөөд явсан. Хэрвээ үүгээр батлагдах юм бол аудитын дүгнэлт гараад. Энэ чинь аль хэдийн олгогдоод явж байгаа цалин байхгүй юу. Төсвийн хуулиараа. Тэгэнгүүт одоо энэ чинь бид зардлын тодотголоор хасаад хаячих юм бол аудитын дүгнэлтээр энэ 124 хүний олгосон цалинг Ч.Номин бид хоёр буцааж нэхэмжлэх асуудал үүснэ. Энэ болохгүй шүү.

Түүнээс биш үүнийг Сангийн яам зохицуулдаг асуудал биш. Яагаад “0” тавигдчихсан юм гэхээр батлагдахдаа миний багц дээр байсан учраас Ч.Номин сайд дээр байхгүйгээрээ 0-ээрээ харагдаж байгаа байхгүй юу. Тодотголоор надаас хасагдаад ийшээ үлдэгдэл нь ороод ирж байгаа учраас энэ чинь нэг талдаа хасагдаад нөгөө талдаа нэмэгдэж байгаа тоо байгаа байхгүй юу.

Түүнээс биш над дээр үлдээд Ч.Номин дээр шинээр нэмэгдэж байгаа асуудал огт биш шүү.

Н.Наранбаатар: С.Цэнгүүн гишүүн. Уг нь дэгээрээ байхгүй дээ. Дэг зөрчлөө.

С.Цэнгүүн: Энэ гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналуудтай холбоотой хууль зөрчсөн юм шиг Их Хурлын гишүүн рүү дайраад байгааг би ойлгохгүй байна л даа.

Яагаад гэхээр төсвийн тодотголын бүх материалууд Их Хурлын гишүүдэд тараагдсан байгаа. Тэрний Сангийн яамнаас бэлтгэж оруулж ирсэн 13 дугаар хавсралт дээр төслийн нэгжүүд гээд өмнөх 2026 оны гүйцэтгэл “0”. Тэгээд бүтэн дүнгээрээ шинээр оруулж ирсэн байгаа. Тэр дүнгүүд нь өөрөө 10, 11, 12 саруудад урсгал зардал нэмэх ёсгүй гэдэг агуулгаар би зарчмын зөрүүтэй санал гаргаад шинээр төслийн нэгж байгуулах ёсгүй ээ гэдэг зүйлийг гаргасан.

Би тэрийг яагаад гаргасан бэ гэвэл тухайн Сангийн яамнаас тараагдсан материал дээр өнөөдөр гүйцэтгэл “0” хувь гэдгээр орж ирсэн байгаа.

Тэгэхээр энэ өөрөө ямар ч байсан тодорхой хугацаанд бид гүйцэтгэлийг “0” гэж авснаа шинээр тавигдах төсвийн дүн 100 хувь гэж тавьчихаад, тэгчхээд өмнө нь байсан юм гэдэг ийм тайлбар тавиад байж болохгүй шүү дээ.

Тэгээд энэ өөрөө Сангийн яамныхны өөрсдийнх нь хийсэн зүйл. Сангийн яамнаас орж ирсэн материал дээр тулгуурлаж энэ зарчмын зөрүүтэй саналыг гаргасан.

Түүнээс биш би санаанаасаа 2026 онд байсан төсөв дундаас энэ үүнийг гаргаж ирээд үүнийг хасъя гэх санал гаргах боломж байхгүй. Яагаад гэвэл тодотгол дотор ирсэн материалууд дундаас, тэр хавсралт дундаас зарчмын зөрүүтэй санал гаргах эрхтэй.

Түүнээс биш 2026 оны батлагдсан байгаа төсөв дундаас би үүнийг нь хасчихъя, буцаагаад үүнийг гаргаад ирье гэж гаргах ямар ч хууль эрх зүйн хувьд боломж байхгүй юм.

Н.Наранбаатар: Гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа. /алх цохив/

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үндэсний баялгийн сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийн дөрөв дэх хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх Байнгын хорооноос гаргах танилцуулгыг чуулганы нэгдсэн хуралдаанд Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатар танилцуулна.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тодотголын төслийн дөрөв дэх хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. /алх цохив/

Дараагийн асуудалдаа оръё.

Хоёр. Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүд
/Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн,
эцсийн хэлэлцүүлэг/

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн хууль тогтоолын төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж эхэлье.

Хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан хуралдаанд оролцож байгаа ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг танилцуулъя.

Түрүүн танилцуулсан. Ажлын хэсэг хэвээрээ.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн хууль тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг нэгдсэн хуралдаанаар явуулах үед олонхын дэмжлэг авсан

зарчмын зөрүүтэй саналыг хууль, тогтоолын төслүүдэд нэмж тусган төслүүдийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн хувилбарыг Та бүхэнд тараасан.

Хууль, тогтоолын төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх ажлын хэсгийн танилцуулгыг ажлын хэсгийн ахлагч Н.Наранбаатар танилцуулна.

Байнгын хорооны дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Засгийн газраас 2026 оны 08 сарын 20-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүдийн анхны хэлэлцүүлгийг Улсын Их Хурал 2026 оны 10 сарын 02-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаараа хэлэлцэж, эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Төсвийн байнгын хороонд шилжүүлсэн билээ.

Монгол Улсын Их Хурлын даргын 2026 оны 330 дугаар захирамжаар байгуулагдсан ажлын хэсэг 2026 оны 10 сарын 05-ны өдөр хуралдаж, нэгдсэн хуралдаанаар гишүүдийн олонх дэмжсэн саналыг хууль, Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд тусган, төслүүдийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн бөгөөд Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2.3 дахь заалтад заасны дагуу нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр санал хурааж дэмжигдсэн Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл бүрийн 12-ын дугаар зүйлийн 12.10 дахь хэсгийг өөрчлөн найруулж, уул уурхай, олборлолт, ашигт малтмалын боловсруулах салбар дахь төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрийн эзэмшилд ногдох ногдол ашгийн орлогоос үндэсний баялгийн санд хуваарилан, үлдэх хэсгийг улсын төсөвт ногдол ашгийн орлого хэлбэрээр төвлөрүүлэх саналыг гаргаж байна.

Ажлын хэсэг Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн –

- Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай,
- Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай,
- Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай,
- Цэргийн албан хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай,
- Цэргийн албан хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
- Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хуульд нэмэлт,

- өөрчлөлт оруулах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
- Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмжийн төлбөрийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөж журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
 - “Тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн тухай танилцуулга болон эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн төсөл зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллыг бэлтгэн Та бүхэнд тараасан байгаа.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүдийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн тухай танилцуулга, эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн төсөл, зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллыг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг Та бүхнээс хүсье.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

Хууль тогтоолын төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн төсөл болон ажлын хэсгийн танилцуулгатай холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгье. Алга байна. /алх цохив/

Ажлын хэсгийн санал болон Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы дэгийн тухай хуулийн 42.2.3-д “нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр санал хурааж дэмжигдсэн боловч уг саналаар Байнгын хорооны хуралдаанд оролцсон гишүүдийн гуравны хоёроос доошгүй нь дахин санал хураалт шаардлагатай гэж үзвэл Байнгын хорооны хуралдаанаар хуулийн төслийн эцсийн хэлэлцүүлэг явуулахдаа санал хураалт явуулж болно.” гэж заасны дагуу нэг санал хураалт явуулна.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар нэгдсэн хуралдаанаар санал хураалгаж дэмжигдсэн саналаар дахин санал хураалгах нь зүйтэй гэсэн саналаар санал хураалт явуулъя.

Энэ санал хураалтад оролцсон гишүүдийн гуравны хоёроор дэмжигдэнэ. Гишүүд санал хураалтад бэлтгэе. Санал хураалтад бэлтгэе. Гуравны хоёроор. Одоо ганц санал хураалт байгаа. Бүртгэлийн санал хураалт. /алх цохив/

83.3 хувьтай ирсэн байна.

Одоо санал хураалт явуулъя. Гишүүд анхааралтай. Санал хураалт. /алх цохив/

Тийм. Гуравны хоёр гэсэн санал. Одоо санал хураалтдаа орно.

88.9 хувиар дэмжигдлээ.

Одоо үндсэн санал хураалтын томъёоллыг уншъя.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2.3 дахь заалтад заасны дагуу.

1.Төслийн 2 дугаар зүйлийн ““санд төвлөрүүлнэ” гэж,” гэсний дараа “мөн зүйлийн 12.10 дахь хэсгийн “хэсгийг” гэсний дараа ““улсын төсөвт ногдол ашиг төвлөрүүлэх,” гэж” гэж нэмж, төслийн 3 дугаар зүйлийн “, 12 дугаар зүйлийн 12.10 дахь хэсгийн “хэсгийг” гэснийг ““хэсгийн 30 хүртэл хувийг тухайн хуулийн этгээдийн санхүүгийн тогтвортой байдал, өр төлбөр, хөрөнгө оруулалтын хэрэгцээ, нэгдлийн стратеги төлөвлөгөө, төсвийн тэнцэл, Засгийн газрын газрын өрийн түвшин, инфляц болон макро эдийн засгийн нөхцөл байдлыг харгалзан улсын төсөвт төвлөрүүлж,” гэж тус тус” гэснийг хасах.

Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатар, А.Ариунзаяа, Р.Батболд, Э.Болормаа, Х.Булгантуяа, Х.Жангабыл, Д.Жаргалсайхан, Б.Заяабал, П.Наранбаяр, Д.Пүрэвдаваа, П.Сайнзориг, Да.Цогтбаатар, Ж.Чинбүрэн. Цаашид “Ажлын хэсэг” гэх. Санал хураалт. /алх цохив/

83.3 хувиар дэмжигдлээ.

Хууль, тогтоолын төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлэг бэлтгэсэн талаарх Төсвийн байнгын хорооноос гаргасан танилцуулгыг чуулганы нэгдсэн хуралдаанд Улсын Их Хурлын гишүүн хэн танилцуулах вэ? Да.Цогтбаатар танилцуулна.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. /алх цохив/

Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэх асуудал дууссан тул хуралдаан хаасныг мэдэгдье. /алх цохив/

Гишүүд ажлын хэсэгт баярлалаа.

Хуралдаан 23 минут үргэлжилж, 11 цаг 44 минутад өндөрлөв.

**БИЧЛЭГЭЭС ХУРАЛДААНЫ
ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ БУУЛГАЖ,
ХЯНАСАН: ШИНЖЭЭЧ**

Ц.АЛТАН-ОД